

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2023. május 10.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

minden vizsgázó számára

2023. május 10. 9:00

Időtartam: 180 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI HIVATAL

Fontos tudnivalók

Egyértelmű válaszokat adjon, egyértelmű jelöléseket alkalmazzon – javítás esetén is!

Válaszaiban **a lényeg** megfogalmazására törekedjen, **ne lépje túl a rendelkezésre álló kipontozott helyet!**

Csak annyi válaszelemet írjon, amennyit a feladat kér! (Ha többet ír, a beírás sorrendjében értékeljük válaszait.)

Kérjük, **kék színű** tollat használjon!

A feladatok megoldásakor tartsa szem előtt az alábbi javaslatokat!

- Olvassa el figyelmesen a feladatokat!
- Kövesse figyelmesen a feladatlap utasításait!
- Tudatosítsa, hány részfeladatból áll a feladat, és oldja meg az összeset!
- Tanulmányozza a feladatokhoz kapcsolódó forrásokat (kép, ábra, szöveg, térkép)!
- Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!
- A feladatok megoldásához használhatja a megengedett segédeszközöket: a középiskolai történelmi atlasz térképeit és a helyesírási szótárt. Ügyeljen arra, hogy a személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők!

Javaslatok a szöveges, kifejtendő feladatok kidolgozásához:

1. Helyezze el időben és térben a feladatban megjelölt problémát!
2. Használja fel a feladat megértéséhez a forrásokat, illetve a középiskolai történelmi atlaszt!
3. Gyűjtse össze azokat az általános fogalmakat (pl. fejlődés, változás, termelés), illetve az adott korszakhoz kapcsolódó fogalmakat (pl. várjobbágy, céh, személyi kultusz), melyekkel az adott probléma bemutatható!
4. Építse be fogalmazásába a forrásokból megszerezhető információkat, következtetéseket!
5. Tárja fel a probléma előzményeit, okait, következményeit!
6. Építse be mondanivalójába önálló ismereteit, nézőpontját, véleményét!
7. Ha szükséges, készítsen vázlatot, illetve piszkozatot!
8. Ügyeljen arra, hogy mondatai világosak legyenek!
9. Szerkessze meg szövegét, és figyeljen a helyesíráásra is!

Tájékoztatásul:

Az esszék javításának szempontjai:

- a feladat megértése,
- megfelelés a tartalmi követelményeknek,
- a válasz megszerkesztettsége, logikussága, nyelvhelyessége és helyesírása.

Eredményes munkát kívánunk!

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. A feladat Julius Caesar egyeduralmi kísérletével kapcsolatos.

Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

„Caesar kibékítette Pompeiusszal Marcus Crassust is, aki[k] pedig [...] régi ellensége[k] volt[ak]; szövetkezett mind a kettővel, hogy Rómában semmi ne történhessék, amit hármuk közül akár egy is nem akarna.” (Suetonius római történetíró)

a) Nevezze meg szakkifejezéssel az a politikai szövetséget, amelynek létrehozását a forrás leírja!

.....

„Hivatalba lépése után elsőként Caesar hozott rendeletet, hogy minden [politikai] ügyet, melyet akár a [B]-ban/-ben, akár a nép színe előtt tárgyalnak, írásba foglalva tegyenek közzé.” (Suetonius római történetíró)

b) Mely befolyásos római politikai testületet jelöli a forrásban szereplő B) betűjel?

.....

„Visszaélt hatalmával [...]: mert nem elég, hogy mértéktelenül sok tisztséget elfogadott – évről évre consulságot, élete végéig tartó [C]-i hatalmat, [...] – hanem azt is eltúrte, hogy minden emberi kitüntetésnél magasabbakat szavazzanak meg neki.” (Suetonius római történetíró)

c) Mely római politikai tisztséget jelöli a forrásban szereplő C) betűjel?

.....

d) Melyik évben történt a képen ábrázolt esemény?

19. századi festmény

Az esemény évszáma:

4 pont	
--------	--

2. A feladat az iszlám vallással, illetve annak a többi monoteista valláshoz való viszonyával kapcsolatos.

Oldja meg a feladatokat az iszlám szent könyvéből vett idézetek és ismeretei segítségével!
(Elemenként 1 pont.)

A) „Ó, Izrael fiai [értsd: zsidók]! Emlékezzetek arra a kegyemre, amelyben titeket részesítettem, és teljesítetek a Velem kötött szövetséget! Én is teljesítem a veletek kötött szövetséget. Csak Tőlem rettegetek! Higgyetek abban, **[a] amit [most] lebecsátottam**, igazolván azt, **[b] ami nálatok van**, és ne legyetek az elsők, akik megtagadják azt. Amikor az mondatik nekik: »Higgyetek abban, **[a] amit Allah leküldött!**« Azt mondják [azonban a zsidók]: »Abban hiszünk, **[b] ami nekünk küldetett le**«, és nem hisznek abban, ami azután jött.”

Nevezze meg azt a két szent iratot, amelyre az A) jelű szöveg a) és b) betűvel jelölt, aláhúzott részei vonatkoznak!

a)

b)

B) „Bizony Mi látjuk orcád fordulását az ég felé, ezért megváltoztatjuk neked az imairányt úgy, hogy azzal elégedett leszel. Fordítsd hát orcádat a Tilalmas Mecset felé, és bárhol is vagytok, fordítsátok orcátokat arra!”

c) Nevezze meg a várost, ahol a B) jelű szövegben aláhúzott épület áll!

.....

C) „Azt mondták az angyalok: »Oh, Mária! Allah örömhírt ad néked. [...] Már a bölcsőben beszélni fog az emberekhez, majd érett emberként is, és az igazak közé fog tartozni. »Uram!« – mondta [Mária] – »Hogyan lehetne nekem gyermekem, holott nem érintett ember?«”

d) Nevezze meg azt a személyt, akire a C) jelű szöveg aláhúzott része vonatkozik!

.....

4 pont	
--------	--

3. A feladat a tatárjárás utáni újjáépítéssel kapcsolatos.

Oldja meg a feladatokat a forrás és ismeretei segítségével. (Elemenként 1 pont.)

„Mi körmendi vendégeinknek [...] azt a szabadságot adományoztuk, hogy mi az idegenek közül, aki nem polgártársuk, senkit nem teszünk bírójukká, hanem egymás között és ők maguk válasszák meg bírónak azt a személyt, akit közös megegyezéssel alkalmasnak és hasznosnak tartanak. [...] Továbbá olyan hadjárat idején, amelyben személyesen való kivonulásunk megkívántatik, közülük minden tizenöt mansio [telek vagy háztartás] adni fog nekünk egy [...] páncélos katonát, két lóval ellátva. [...] Továbbá, a közülük való kereskedők Vas és Zala vármegyékben portékáik után semmiféle vámot se tartozzanak fizetni. Ezenfelül akik közülük törvényes örökösök nélkül távoznak el az élők sorából, azoknak legyen szabad tehetségük, hogy akaratuk tetszése szerint összes jószágukat vagy az ott épült egyházra, vagy pedig az atyafiaikra hagyományozni.” (IV. Béla kiváltságlevele, 1244)

a) Karikázza be annak a két városi kiváltságnak a sorszámát, amelyet az idézett forrás is megemlíti!

1. Évi egyösszegű adózás
2. Szabad plébánosválasztás
3. Vásártartás joga
4. Szabad bíróválasztás
5. Vámmentesség

Nevezzen meg két olyan városi kötelezettséget (egyben kiváltságot), amelyet a tatárok elleni védekezés miatt írt elő az uralkodó!

b) A forrásban szerepel:

c) A forrásban nem szerepel:

4 pont	
--------	--

4. A feladat a reformációval és katolikus megújulással kapcsolatos.

Állapítsa meg, mely keresztény felekezethez köthetők a források! Karikázza be a helyes válasz sorszámát! (Elemenként 1 pont.)

a)

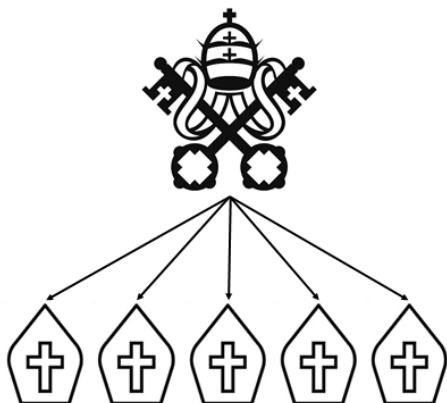
1. unitárius
2. református
3. római katolikus

b)

1. görögkatolikus
2. ortodox
3. református

c)

1. református
2. római katolikus
3. evangélikus

d) „Országunkban körülhordják fejedelmi Kegyelemmességed neve és címe alatt a Szent Péter római székesegyháza felépítését célzó pápai búcsút. Nem annyira a búcsúhirdetők nagy lármája miatt emelek én panaszt, [...] hanem ama balhit miatt panasz-kodom, [...] hogy a boldogtalan hívek meg vannak róla győződve és hiszik, hogy a búcsúlevelek megvásárlásával mennyei üdvösségüket biztosítják, továbbá, hogy a lelkek a tisztítóútból nyomban kiszabadulnak, amint berakták a ládába érettük a garast.” (Levél a mainzi érsekhez, 1517)

1. református
2. evangélikus
3. ortodox

4 pont

5. A feladat a mohácsi csatával kapcsolatos.

Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

Mely forrásrészletekre igazak az állítások? Karikázza be a megfelelő forrásrészlet sorszámát!

a) A forrásrészlet szerzője felveti II. Lajos felelősségét a vereségért.

1. „Amennyiben három forint árán meg lehetne menteni ezt az országot, nem akadna három ember, aki ezt az áldozatot meghozná.” (*Burgio pápai követi jelentése, 16. sz.*)
2. „Ulászló hagyta, hogy a Mátyás korabeli katonai fegyelem és rend apránként megszűnjék, így Lajos király magyarjainak másuk se volt, mint örült hősködésük, ez pedig nem alapult tényleges katonai tapasztalaton.” (*Paolo Giovio itáliai történétíró és orvos, 16. század*)
3. „Az első ok [Lajos] király nemtörődömsége és hogy híjával van minden uralkodói erénynek. Ófelsége tehát ily fiatalon minden korláttól megszabadulva, nagy hatalomhoz jutott, aminek természetesen az lett az eredménye, hogy szabadságát és hatalmát nem úgy használta fel, ahogyan jó nevelői tanították.” (*Burgio pápai követi jelentése, 16. század*)

b) A forrásrészlet szerzője szerint a magyarok támadása a janicsárok ellenállásába ütközött.

1. „A hitetlen király személyesen intézett támadást a szultánok szultánja ellen, szerdárainak [parancsnok] egyike pedig, a rettenthetetlenségéről ismeretes Barát nevű [Tomori Pál] átkozott vezíre, a ruméliai [balkáni] hadtestet rohanta meg.” (*Kátib Mohammed Záim török történétíró, 16. század második fele*)
2. „Mikor az ágyúüteg közelébe érkezett [a magyar középhad], a [török] puskás vitézek füstfelleget bocsátva az ég felé, úgy szórták a puszkagolyót, mintha jégeső esett volna.” (*Szultáni napló, 16. század*)
3. „A hitetlenek seregéből három [...] [nagy] termetű részeg páncélos, kezükben fénylő lándzsával, áttörte az elébük álló sorokat, mint a cikázó villám szokta meghasította a felhőt, s ijesztő módon termett a [szultán] előtt.” (*Kemál pasa záde leírása, 16. század*)

c) A forrásrészlet szerzője szerint Szapolyai János a kapott parancsok ellentmondásossága miatt nem ért oda a mohácsi csatába.

1. „Mondták a mágnások: Felséges király, ne jöjjön [a török ellen] az az áruló [Szapolyai János], mert félnie kell tőle valamennyiünknek, a királyi felségnek is. Ő ki van zárva társaságunkból.” (*Szerémi György emlékiratából, 16. század*)
 2. „Legokosabb volna, ha az erdélyi vajda [...] hátba támadná a mit sem sejtő ellenséget [Moldván keresztül], [...] és rákényszerítené [a törököt], hogy saját országának védelmére siessen. [Később] aztán közölték [vele] [...] azt cselekedje, amit inkább az állam érdekében valónak fog találni.” (*Brodarics István krónikája, 16. század*)
 3. „János vajdát igen sokszor kérték, hogy harcoljon a törökök ellen. Bodó Ferenc sok törököt elpusztított, s hogy ezt János vajda meghallotta, mindjárt megdorgálta őt, hogy rosszul cselekedett.” (*Szerémi György emlékiratából, 16. század*)
-

d) Mely tisztséget szerezte meg Szapolyai János a mohácsi csata után? Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

1. erdélyi fejedelem
2. kormányzó
3. magyar király

4 pont	
--------	--

6. A feladat a francia forradalom történetéhez kapcsolódik.

Válassza ki az Emberi és polgári jogok nyilatkozatának egyes pontjaira vonatkozó állítások helyes befejezését! Karikázza be a megfelelő sorszámot! (Elemenként 1 pont.)

a) „A szabadság annyit jelent, hogy mindent szabad, ami másnak nem árt. Az egyes ember természetes jogainak gyakorlása tehát más korlátokba nem ütközhetik, mint azokba, amelyek a társadalom többi tagjai számára ugyanezen jogok élvezetét biztosítják; s e korlátokat a törvény határozhatja meg.”

Büntethető minden olyan ...

1. megnyilvánulás, amit a többség nem helyesel.
2. tevékenység, ami korlátozza mások természetes jogait, és erről törvény rendelkezik.
3. korlátozás, ami másokat akadályoz bármely tevékenységben, és erről törvény rendelkezik.

b) „Mindaddig, amíg bűnössé nem nyilvánítják, minden ember ártatlannak vélelmezendő. Ha tehát letartóztatása mégis elkerülhetetlenné válik, a törvénynek szigorúan meg kell torolnia minden olyan keményebb rendszabályt, amelyet a szökés megakadályozásának szükségessége nem indokol.”

A vádlottat ...

1. a legszigorúbban kell őrizni mindaddig, amíg ártatlanságát be nem bizonyította.
2. nem szükséges nagyon szigorúan őrizni, hiszen bűnössé nyilvánítása általában sokáig tart.
3. azért nem szabad túl szigorúan őrizni, mert a per végéig ártatlannak kell tekinteni.

c) „A gondolatok és vélemények szabad közlése az embernek egyik legértékesebb joga; ennél fogva minden polgár szabadon szólhat, írhat s nyomtathat ki bármit, felelősséggel tartozván viszont e szabadsággal való visszaélésért a törvény által meghatározott esetekben.”

A nyomtatásban megjelent véleményéért ...

1. mindenki felelősséggel tartozik, mások jogainak megsértése esetén ezért utólag beperelhető.
2. mindenki csak erkölcsi felelősséggel tartozik, büntetni őt ezért nem lehet.
3. mindenki felelősséggel tartozik, ezért azt a bíróságnak előre engedélyeznie kell.

d) „A karhatalom és a közigazgatás költségeinek fedezésére nélkülözhetetlenül szükséges mindenkinek közös hozzájárulása; s e hozzájárulást, kinek-kinek [adófizetési] képessége szerint, a polgárok összessége közt egyenlően kell elosztani.”

Az állami kiadások fedezetét ...

1. a polgárok egyenlő összegű adó befizetésével teremtik elő.
2. a műveltebb polgárok magasabb és az iskolázatlanok alacsonyabb adót fizetve teremtik elő.
3. a polgárok jövedelmük vagy vagyonuk arányában, de egyforma elvek alapján teremtik elő.

4 pont	
--------	--

7. A feladat az 1848-as magyar forradalommal kapcsolatos. (komplex tesztfeladat)
Oldja meg a feladatokat a forrás és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

„Fél Európát villanyozták keresztül a szabadság mozgalmi. [...] Ezen események megrázkódtatták hazánkban is az ő[s] alkotmány épületét. [...] A szabad sajtó, a népképviselő, [...] a független magyar [kormány tárgyában] [...] alkotott törvények által oly alapok rakattak le, melyeken a nemzet [...] szabadságának és boldogságának legbüszkébb épülete biztosan emelkedhetik. [...] Mindnyájunknak része, mely a közösből jut, nagyobb lesz annál, melyet [...] bírtak az ország kiváltságos polgárai; mert a szabadság nem fogy, hanem nő, ha megosztatik; mert a jog nem gyengül, hanem erősebb lesz, ha többek tulajdona.” (Kossuth Lajosnak és követársának jelentése az utolsó rendi országgyűlésről 1848 tavaszán)

a) Melyik város volt a helyszíne annak az országgyűlésnek, amelyről a jelentés íródott? Nevezze meg!

.....

b) Írja le egy mondatban az idézett forrásrészlet első mondatának jelentését saját szavaival!

.....

c) Hogyan nevezzük összefoglaló néven azokat a törvényeket, amelyekre az idézett forrásrészlet utal? Nevezze meg szakkifejezéssel!

.....

d) Mely állami hivatal és intézkedés eltörlését jelentette a „szabad sajtó” törvénybe iktatása? Nevezze meg szakkifejezéssel!

.....

e) Mit jelentett a „népképviselő” törvénybe iktatása? Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

1. A jobbágyok is küldhettek megyénként két követet az országgyűlésre.
2. Cenzusos választójogot vezettek be.
3. A felnőtt férfiakra vonatkozóan általános választójogot vezettek be.

f) Melyik intézkedés feleltethető meg a leginkább a következők közül az idézett forrásrészlet utolsó mondatának? Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

1. évenkénti országgyűlés
2. jobbágyfelszabadítás
3. unió Erdéllyel

6 pont	
--------	--

8. A feladat a nemzetiszocialista Németországhoz kapcsolódik.

Válassza ki a forrás és ismeretei segítségével a nemzetiszocialista munkaszolgálatra vonatkozó négy helyes állítást! Karikázza be a megfelelő állítások sorszámát! (Elemenként 1 pont.)

„Mindkét nembeli minden német fiatalnak kötelessége népét a birodalmi munkaszolgálat keretében szolgálni. A birodalmi munkaszolgálat a német ifjúságot a nemzetiszocializmus szellemében a népi közösség érzésére, a helyes munkafelfogásra, különösen a fizikai munka becsületére neveli. A birodalmi munkaszolgálat célja közhasznú munkák elvégzése. [...] Birodalmi munkaszolgálatra nem bocsátható, aki nem árja származású, vagy házastársa nem árja származású. [...] A birodalmi munkaszolgálat tagjainak betegség vagy baleset esetén joguk van az ingyenes orvosi ellátásra és ápolásra külön rendelkezések alapján. A birodalmi munkaszolgálat tagjainak járandóságát a birodalmi munkaszolgálat bérezési rendelete szabályozza.”
(*Törvény a birodalmi munkaszolgálatról, 1935*)

1. A munkaszolgálat kötelező ingyenmunka volt a frontszolgálat előtt.
2. A munkaszolgálat bővítette a fizetőképes keresletet, ezzel növelte a fogyasztást.
3. A munkaszolgálat csökkentette a munkaerő túlkínálatát, ezzel növelhette a munkabéreket.
4. A munkaszolgálat fő célja a válság miatt visszaesett árutermelés fellendítése volt.
5. A munkaszolgálatosokra kiterjedt az állami társadalombiztosítás.
6. A munkaszolgálat a munkanélküliek számára felkínált, önkéntes lehetőség volt.
7. A munkaszolgálat keretében is érvényesült az antiszemitizmus.
8. A munkaszolgálatosok valójában csak ideológiai nevelést kaptak, tényleges munkát nem végeztek.

4 pont	
--------	--

9. A feladat a bethleni konszolidációval kapcsolatos.

Karikázza be a források és ismeretei segítségével a forrásokra vonatkozó állítások közül a két-két helyes megoldás sorszámát! (Elemenként 1 pont.)

a) „A tárgyalások kiindulási pontja az volt, hogy a magyar szociáldemokrata munkásság hivatalos képviselői és orgánumai a nyilvánosság előtt ismételten hangsúlyozták, hogy a szociáldemokrata munkásság az ország érdekeit a magáéval azonosoknak tekinti, s kész a nemzet újjáépítésének történelmi nagy munkájában teljes erővel és áldozatkészséggel részt venni. [...] Az egyesülési és gyülekezési jog mai kezelése a szociáldemokrata párt felfogása szerint azt jelenti, hogy a szociáldemokrata pártot kivéve minden más párt tarthat gyűléseket és összejöveteleket. Ez a munkásokra nemcsak bántólag és elkészerítőleg hat. [...] [Ezért] az értekezlet megállapodik abban, hogy [...] a politikai gyülekezési jogot valamennyi pártra nézve egyenlő elbánás mellett a kormány visszaállítja.” *(Jegyzőkönyv a kormány és a Szociáldemokrata Párt tárgyalásából, 1921)*

1. Több párt is törvényesen működhetett.
2. A megállapodás létrejöttében a trianoni békeszerződés okozta trauma is szerepet játszott.
3. A megállapodás szerint a szociáldemokrata pártnak – más pártokkal ellentétben – külön engedélyt kell kérnie, ha élni akar a gyülekezési joggal.
4. A kormány koalícióra kívánt lépni a szociáldemokrata párttal.
5. A falusi lakosság jelentős tömegei támogatták a szociáldemokratákat.

b) „Elsősorban a nagyobb, fejlettebb városok azok, ahol titkossá tehetjük a szavazást. Ilyen helyeken az emberek kevésbé ismerik egymást, rendszerint kevésbé kísérik figyelemmel, hogy ki milyen pártra szavazott, és így a felelősség tudata nem játszik olyan szerepet a választójog gyakorlásánál, mint kisebb helyeken. [...] Kisebb helyeken – ahol mindenkiről tudják, hogy merre hajlik – a titkosságnak a választások tisztasága szempontjából alig lehet jelentősége, ellenben a politikai mérséklet nézőpontjából számos nagy hátránnyal járhat.” *(A választási törvény indoklásából, 1925)*

1. A szavazás mindenhol titkos volt.
2. A nagyobb városokban a törvény következtében az ellenzék kevesebb szavazatot tudott szerezni.
3. A választás közvetett volt.
4. A választójog korlátozásával a szélsőséges politikai nézetek visszaszorítására is törekedtek.
5. A szavazás módja településtípustól függött.

4 pont	
--------	--

10. A feladat Jugoszlávia felbomlásával kapcsolatos.

Rendelje a táblázatban szereplő adatok alapján Jugoszlávia tagállamait a rájuk vonatkozó állításokhoz! Írja a tagállamok nevét a kipontozott vonalra! Két tagállam kimarad. (Elemenként 1 pont.)

Jugoszlávia tagállamainak egyes jellemzői, 1990			
Tagállamok	Többségi vallás	Részesedés Jugoszlávia népességéből (%)	Részesedés Jugoszlávia bruttó hazai termékéből (%)
Szlovénia	többségében római katolikus	8	18
Horvátország	többségében római katolikus	20	27
Bosznia-Hercegovina	kevert katolikus-ortodox-muszlim	19	12
Szerbia	többségében ortodox	42	36
Montenegró	többségében ortodox	3	2
Macedónia	többségében ortodox	8	5

a) Ebben a tagállamban volt a legvéresebb a polgárháború, ugyanis a vallási-kulturális törésvonal a területén haladt keresztül.

.....

b) A lakosság arányaihoz képest ez a két tagállam járult hozzá Jugoszlávia gazdasági termékéhez magasabb mértékben.

.....

c) Ennek a tagállamnak volt a legnagyobb gazdasági termelése Jugoszlávián belül 1990-ben.

.....

4 pont	
--------	--

11. A feladat az 1956-os forradalommal és szabadságharccal kapcsolatos.

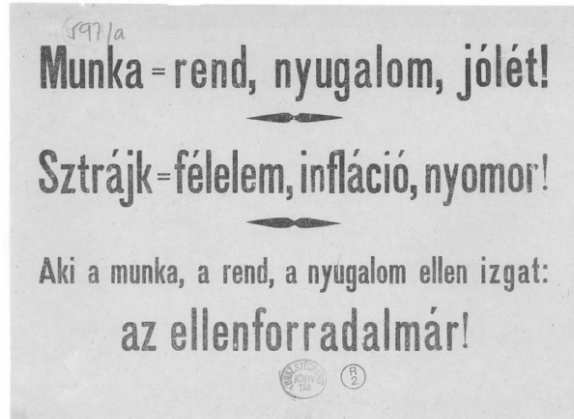
Rendelje a következő képi forrásokhoz a rájuk vonatkozó állításokat! Írja az állítások sorszámát a táblázat megfelelő mezőibe! Egy mezőbe egy sorszámot írjon! Egy sorszám többször is szerepelhet. (Elemenként 1 pont.)

a)

Falragasz

b)

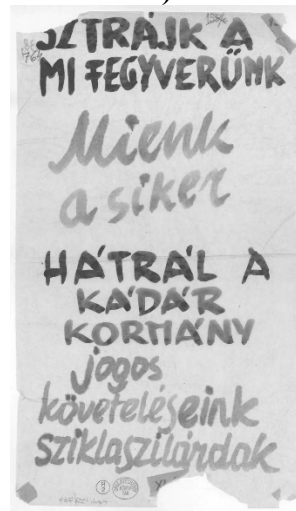
Falragasz

c)

Plakát

d)

Falragasz

Állítások:

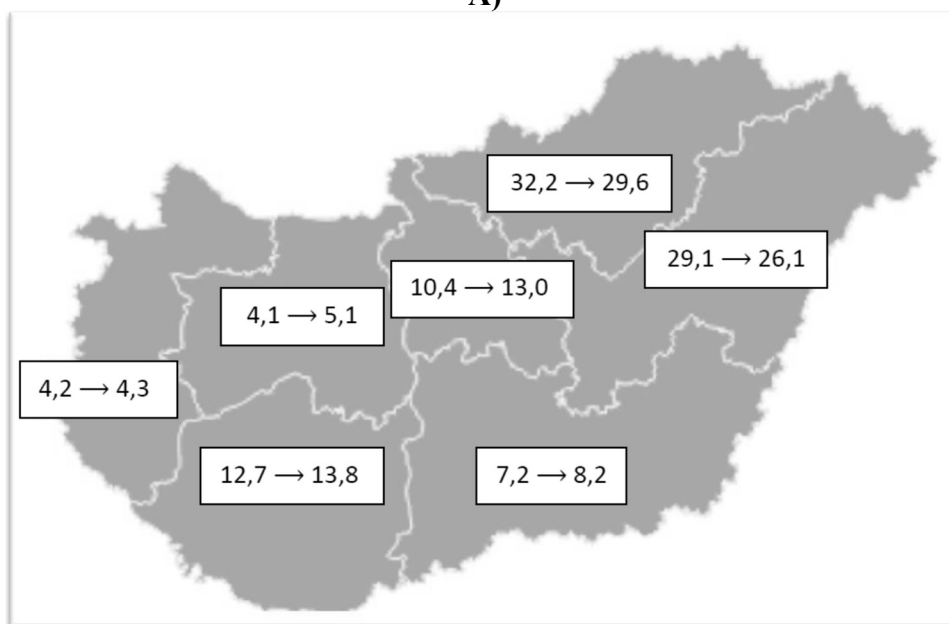
1. A forradalmárok követelését jeleníti meg.
2. A Kádár János által vezetett párt és kormány készítette.
3. Az 1956. november 4-ét követő társadalmi ellenállásra buzdít.

A kép betűjele	Az állítás sorszáma
a)	
b)	
c)	
d)	

4 pont	
--------	--

**12. A feladat a cigányság helyzetével kapcsolatos a mai Magyarországon.
Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)**

A)

*A magyarországi cigányság megoszlása régiónként.
A keretbe írt adatok azt mutatják, hogy a cigányság hány százaléka élt az adott régióban az
1990-es és a 2011-es népszámlálás adatai szerint.*

B)

A cigány népesség aránya településtípusonként Magyarországon az 1990-es és a 2011-es népszámlálás adatai szerint (%)		
	1990	2011
Budapest	0,40	1,17
Megyeszékhelyek és megyei jogú városok	0,57	1,45
A többi város	1,43	3,16
Falvak	2,48	5,40

**a) Melyik forrás adataiból látható a cigányság országos arányának növekedése?
Karikázza be a helyes válasz sorszámát!**

1. A) betűjelű forrás 2. B) betűjelű forrás 3. mindkettő 4. egyik sem

**b) Állapítsa meg az A) betűjelű forrás segítségével, melyik állítás igaz a következők közül!
Karikázza be a helyes válasz sorszámát!**

1. A gazdaságilag fejletlenebb országrészekben lakik a cigányság többsége.
2. 1990 és 2011 között a cigányság körében nyugatról keletre irányuló belső vándorlás zajlott.
3. A magyarországi cigányságnak nagyjából a negyede Budapesten él.

c) Állapítsa meg a B) betűjelű forrás segítségével, melyik állítás igaz a következők közül! Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

1. A rendszerváltáskor vidéken kisebb volt a cigány lakosság aránya, mint a fővárosban.
2. A 2011-es népszámlálási adatok szerint a magyarországi cigányságnak nagyjából az 5 százaléka élt vidéki városokban.
3. A kisebb településeken nagyobb a cigány népesség aránya.

d) Melyik állítás igaz a magyarországi cigányság területi (régiókénti és településtípusonkénti) megoszlásával kapcsolatban?

1. Egyenletesnek mondható.
2. Elősegíti az asszimilációjukat.
3. Kedvezőtlenül befolyásolja munkavállalási lehetőségeiket.

4 pont	
--------	--

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK**Olvassa el figyelmesen!**

A következő feladatok közül összesen **kettőt** kell kidolgoznia.
Az alábbi szabályok alapján kell választania:

Kidolgozandó:

egy, az **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,**egy**, a **magyar történelemre** vonatkozó **hosszú** feladat.

A rövid egyetemes és a hosszú magyar feladat **más korszakra** – az egyik az 1849-ig tartó, a másik az 1849 utáni korszakra – vonatkozzon! *(A táblázatban a korszakokat kettős vonal választja el.)*

Tanulmányozza figyelmesen a feladatokat!

	Korszak	Sorszám	Feladat	A feladat típusa
Egyetemes történelem	1849-ig	13.	Korai kapitalizmus	rövid
	1849 után	14.	Az Egyesült Államok hadba lépése	rövid
Magyar történelem	1849-ig	15.	Hunyadi Mátyás külpolitikája	hosszú
	1849 után	16.	A dualizmus kori Magyarország etnikai viszonyai	hosszú

A feladatok tanulmányozása után **karikázza be a választott feladatok sorszámát!**

A következő táblázatban feltüntettük a két választási lehetőséget.

Jelölje X-szel a választását a megfelelő sorban! Csak az egyik lehetőséget jelölje!

A választott feladatok sorszáma	Választásának jelölése X jellel
13. és 16.	
14. és 15.	

A feladatok közül **csak a választott kettőt dolgozza ki!** Válaszait az azonos típusú feladatokat követő pontozott vonalakra írja!

A feladatok kidolgozása előtt tanulmányozza a 2. oldalon található útmutatót!

A válaszok elkészítése során **fogalmazvány** (piszkozat) készíthető!

A feladatok után az értékelési szempontok szerepelnek, az elért pontszámokat a javító tanár állapítja meg.

13. A feladat a kora újkori kapitalizmussal kapcsolatos. (rövid)

Mutassa be a forrás és ismeretei segítségével a manufaktúrák működését! Térjen ki a manufaktúrák és a tömegtermelés kapcsolatára!

„Egy ember malomban annyi gabonát őröl, mint húsz mozsarakban, egy nyomdász annyi példányt készít, mint százan kézzel írva, egy ló szekéren annyit bír el, mint öt a hátán, egy csónak pedig akár annyit is, mint húsz ló. [...] Egyfajta hajó és legénység béke idejére, olcsó tömegcikkek szállítására, egy másik háborúra és értékes luxusjavakra. Egyfajta hajó a viharos tengerre, egy másik a belvizekre és folyókra. Egyfajta hajó és vitorlázat, ha sürget az idő, hogy elsőként érj a piacra, egy másik, ha nem számít, hogy ötödével vagy negyedével több ideig tart az út.” (William Petty *Politikai számtan című művéből, 1690*)

14. A feladat az első világháborúval kapcsolatos (rövid)

Mutassa be a forrás és ismeretei segítségével az Egyesült Államok hadba lépésének körülményeit és következményeit!

„Noha a bizottság előtti bizonyítékok nem mutatják, hogy a háborút kizárólag a hadianyaggyártók és ügynökeik tevékenysége miatt indították, az is igaz, hogy a háborúknak ritkán van egyetlen oka, és a bizottság úgy találja, hogy a világ békéje ellen való véték, ha hagyjuk, hogy az érdekelt szervezetek felpiszkálják és megfélemlítsék a nemzeteket, hogy végül háborúba kezdjenek. [...]

A bizottság úgy találja, hogy a hadianyaggyártók folyamatosan nyomást gyakoroltak a Hadügyminisztériumra, hogy lehetővé tegyék a legújabb amerikai haditechnikai fejlesztések exportját, és általában sikeresen el is érték azt.” (A hadianyaggyártók háborús felelősségét vizsgáló kongresszusi bizottság – az ún. Nye-bizottság – jelentése, 1936)

A választott rövid, az egyetemes történelemre vonatkozó feladat sorszáma:

A feladat kidolgozása:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok		Elérhető	Elért
		pont	
Feladatmegértés		2	
Tájékozódás térben és időben	T	2	
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1	2	
	K2	2	
Ismeretszerzés, a források használata	F	3	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1	3	
	E2	3	
Összpontszám / Vizsgapont		17	

15. A feladat Hunyadi Mátyás uralkodásával kapcsolatos. (hosszú)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével Mátyásnak az ország védelmére irányuló törekvéseit és hódításait, valamint azok pénzügyi fedezetét!

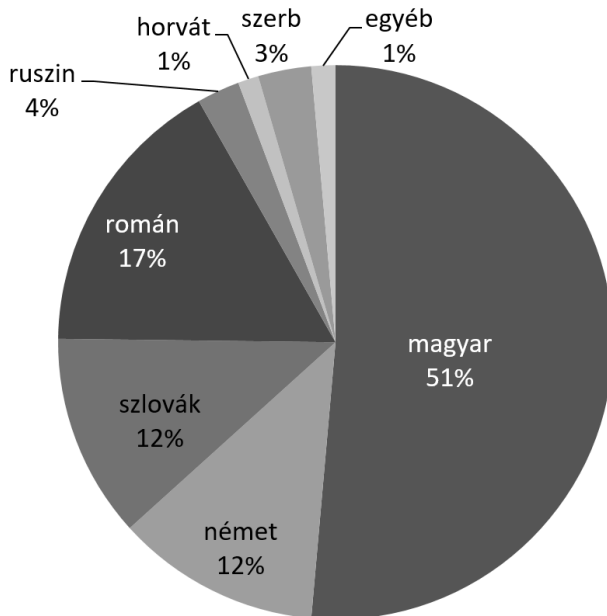
A Magyar Királyság déli határa a 15. században

„Nálunk a katonaság három fegyvernemre oszlik: ezek elejét e vértések alkotják, akik minden negyedév után 15 aranyat kérnek. A második fegyvernem a könnyűlovasság, akiket huszároknak hívunk: ezek negyedévenként egy ló után tíz aranyat kérnek, [...] az egész gyalogságot, a puskásokat is, vértések és pajzsosok veszik körül, éppúgy mintha azok bástya mögött állnának.” (*Mátyás levele Veronai Gábor püspöknek, 1481*)

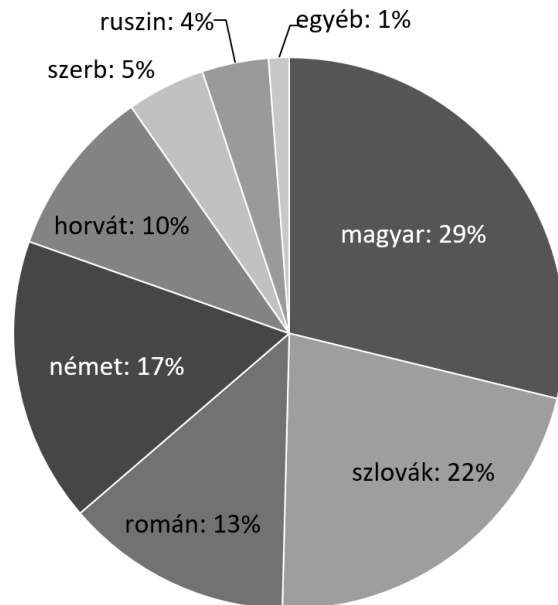
„A táborba visszatérve védőtetőket, tornyokat, ágyúkat s más hadigépeket vitet a falakhoz. Éjnek idején az egyik külvárost elfoglalják, nagy részét felgyújtják; mondják, hogy a köznépből itt sokan odavesztek. Ettől a bécsiek igen megrettentek, mert a város fontos része esett el. Kérték a császárt, küldjön segítséget. [...] Végül is a bécsiek minden segítség híján, kibírhatatlan éhségtől gyötörve, a császár örök gyalázatára, június elsején meghódoltak Mátyásnak.” (*Bonfini krónikájából, 1496*)

16. A feladat a dualizmus kori Magyarországgal kapcsolatos. (hosszú)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével a dualizmus kori Magyarország etnikai viszonyainak változásait és a nemzetiségi kérdés fő elemeit! Válaszában térjen ki Horvátország közjogi helyzetére is!

Magyarország lakosságának etnikai összetétele, 1900 (Horvátország nélkül)

A Magyarországról kivándorlók etnikai összetétele 1899 és 1913 között (Horvátország nélkül)

„3. § Törvényhatósági gyűlésekben mindaz, aki ott szólás jogával bír, akár magyarul szólhat, akár saját anyanyelvén, ha az nem a magyar. [...]

8. § A bíró [...] a panaszt vagy kérelmet, a panasz vagy kérelem nyelvén intézi el; a kihallgatást, tanúhallgatást, szemlét és más bírói cselekményeket [...] a perben álló felek, illetőleg a kihallgatott személyek nyelvén eszközli. [...]

17. § Az állam [...] köteles az állami tanintézetekben a lehetőségig gondoskodni arról, hogy a hon bármely nemzetiségű, nagyobb tömegekben együtt élő polgárai az általuk lakott vidékek közelében anyanyelvükön képezhessék.”

(Részletek az 1868. évi XLIV. törvénycikkből)

A magyar anyanyelvűek aránya a köztisztviselők között Magyarországon 1910-ben (%)	
köztisztviselői csoport	arány
állami tisztviselők	95,6
megyei tisztviselők	92,9
városi tisztviselők	87,5
bírák és ügyészek	96,8

A választott hosszú, a magyar történelemre vonatkozó feladat sorszáma:

Szempontok		Elérhető	Elért
		pont	
Feladatmegértés		2	
Tájékozódás térben és időben	T1	2	
	T2	2	
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1	2	
	K2	2	
	K3	2	
Ismeretszerzés, a források használata	F1	3	
	F2	3	
	F3	3	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1	3	
	E2	3	
	E3	3	
	E4	3	
Összpontszám / Vizsgapont		33	

A feladatlapon szereplő források (kép, ábra, térkép, adatsor) forrásai:

1. <https://en.wikipedia.org>

4. <https://cultura.hu>

10. Probáld Ferenc – Szabó Pál (szerk.): Európa regionális földrajza II. Budapest, 2007. 432.

11. http://www.fszek.hu/56/Tematikus_HTM_ek/Egyeb_HTM_ek/Jelkepek_ellen_HTM_ek/Feliratok.htm

https://napitortenelmiforras.blog.hu/2016/02/23/a_kadari_hatalom_nyomai_a_falakon

https://ritkanlathatotortenelem.blog.hu/2017/01/31/magyar_plakatok_1951

https://mek.oszk.hu/kiallitas/1956/html/roplapok/apro1956_0764.htm

12. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/terstat/2018/01/ts580101.pdf>

(Pénzes János, Tátrai Patrik, Pásztor István Zoltán tanulmánya)

16. Nagy Mariann–Katus László: A Magyar Korona országainak nemzetiségei a 18–19. században.

http://arkadia.pt.e.hu/tortenelem/tananyag/magyar_korona_orosz_nemzetisegei_1819sz_modulterv

		pontszám		
		maximális	elért	
I. Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok	1. feladat	4		
	2. feladat	4		
	3. feladat	4		
	4. feladat	4		
	5. feladat	4		
	6. feladat	4		
	7. feladat	6		
	8. feladat	4		
	9. feladat	4		
	10. feladat	4		
	11. feladat	4		
	12. feladat	4		
	Összesen		50	
	I. Elért pontszám egész számra kerekítve			
II. Szöveges (kifejtendő) feladatok	13. feladat	17		
	14. feladat	17		
	15. feladat	33		
	16. feladat	33		
	Összesen		50	
	II. Elért pontszám egész számra kerekítve			
I. + II. Az írásbeli vizsgarész pontszáma		100		

_____ dátum

_____ javító tanár

	pontszáma egész számra kerekítve	
	elért	programba beírt
I. Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok		
II. Szöveges (kifejtendő) feladatok		

_____ dátum

_____ dátum

_____ javító tanár

_____ jegyző